Lietuva

visuomenės ir politikos dienraštis

Eina kasdien, išskiriant dienas po šventadienio. Redakcijos ir Administracijos adresas: Kaunas, Totorių gatvė 14 Nr.
Telefonai: Redakcijos Vedėjas — 288, Administracija — 286.

Redakcija priima: tiktai nuo 11—12 v. dieną.

Atskiro numerio kaina 2 auks. Prenumeratos kaina su prisiuntimu 1 mėn 25 auks., metų ketvirčiai 60 auks. Užsieny: Kainos su prisiuntimu 1 mėnesiui 50 auks. metų ketvirčiui 120 auks. Skelbimų kaina — petito eilutei arba jos vietai 10 auks.

Administracija priima: nuo 9—2 v. p. p.

225 num. (1047) | Ketvirtadienis, 1922 m. Spalių 5 d. | IV metai

Šio numerio 6 puslapiai

Å. Vienuolis.

„Nauja Lietuvoje pramonės šaka“.

(Feljetonėlis)

Redaktorius nubudo ir pramerkęs akis įsiklausė. Karo Muzėjuj išmušė aštuonias.

— Straipsniai, straipsneliai, pamfletai, kupletai, įžengiamieji, priešrinkiamieji, visoms partijoms atsišaukimai, devizai, plakatai...

— Kas tai gali būt? — pašoko iš lovos redaktorius ir basas ir vienmarškinis pribėgo prie lango.

Kieme vaikštinėjo kažkoks vienplaukinis žmogus ir, nešinas glėbiu popergalių, šaukė:

— Straipsniai, straipsneliai, pamfletai, kupletai, įženglamieji, priešrinklamieji...

— Atsiprašau, — pašaukė jį redaktorius, pravėręs angą, — ką ten tamsta pardavinėji?... Katlietus kokius?!

— Ne, ponas, tai priešrenkiamoji literatūra. Visoms partijoms... Ar nemalonėsite? Tamsta kokios partijos? — ir keistas pardavėjas ištraukė iš krepšio glėbį rankraščių.

— Priešrenkamoji literatūra!... Ir A B C turi?! — nustebo redaktorius, pamatęs Žvirblaičio brošiurėlę. — Ne erzac! Tikrai Žvirblaičio?

— Tikrai ponas. Iš pirmųjų rankų gavau. Einant protekcija — Ožeškienės 3 N.

— Prašau man porą ekzempliorių. O visą Kauną išieškojau.

— Gal ponui reikalinga ir vedamųjų agitacinių, o gal plakatų? Tamsta koks?

— Aš... Aš, teip sakant bepartinis, bet balsuosiu už centrą.

— Už centrą... Nelaki prekė, bet atsiras, — ir keistas pardavėjas ėmė raustis savo krepšely.

Priėjo dar keletas piliečių.

— Malonėkite — vieną vedamąjį prieš liaudininkus, o kitą — prieš krikščionis demokratus, — paprašė pardavėjo kažkoks ponelis.

— Prieš liaudininkus prašau, o štai ir prieš krikščionis demokratus Baltimaro stiliumi parašytas.

Ponelis įsiskaitė ir nustebo:

— Ar gi čia prieš krikščionis demokratus ir Baltimaro stiliumi?

— Duodu garbės žodį, kad prieš krikščionis demokratus, tik kad pavardės nepaminėtos: padėkite pavardes, pasirašykite „Nepatriotas“ ir niekas nepamanys kad neprofesorius!

Ponelis da paskaitė, pavartė, pasiraukė ir paklausė kiek už abu straipsniu.

— Už abu... tūkstantis auksinų.

— Tūkstantis auksinų! — nustebo pirkėjas. Ką tamsta? Juk tai spekuliacija! Juk tai viešojo žodžio profanacija! Juk tai...

— Ponuti!... Gerasis!... pradėjo muštis krūtinėn keistas pardavėjas, — pačiam brangiai kainuoja. Tai tik kaip tamstai, kaip „Pažangos“, nors aš pats ne pažangietis, bet dūšia ir kūnu „Pažangai“ prijaučiu, visus profesoriaus straipsnius atmintinai žinau... Ką šiandien tamstoms reiškia tūkstantis auksinų — trečdalis dolerio. Be to ir pati redakcija užmokės tamstai nuo eilutės po 3 auksinus. Pats nešČiau, bet tamsta žinai, be rekomendacijos nepriima.

— Pažangininkui gėda derėtis, gėda, — pastebėjo poneliui kažinkas iš minios.

— Kol gi krikščionys demokratai — tie neikuomet nesidera: kiek užprašai, tiek duoda, — užsigavo ir keistas pardavėjas.

— Bepiga jiems duoti, kad juos finansuoja ir bankas ir Rymas ir vienuolynai, — atsikerta ponelis, krapštydamas pinigų.

— O jūs tai be banko apseinat, a? — užpuolė ponelį kitas partinis.

— Kuri gi partija Lietuvoj be banko bujoja, — užustojo pažangininkų žemdirbis, — žiūrėk, kad ir „Santara“ vyrų veikėjų — nerinktas parlamentas, o be be banko rinkimuose nei vieno plakato tvoroj neiškabino. Už tat ir kaput...

Žmonių apie keistą pardavėją rinkosi kas kart vis daugiau ir daugiau ir visi interesavosi jo keistomis prekėmis.

— Piliečiai!... Piliečiai! — šaukė nuo laiptų keistas pardavėjas. Rinkimai nebe už metų, laikas jau pradėt ir agituoti. Štai kokių gražių paveikslėlių... ir keistas pardavėjas pradėjo skleisti prieš susirinkusius savo prekes:

— Štai krikščionims demokratams nebrangus ir gražus paveikslėlis apšmeižti socialistus — „Socialystų Možė“.

— O kas per parašas apačioj? — riktelėjo kažkas tolimesnis iš minios.

— Pirmas žydo Markso įsakymas: „Aš esmi Marksas, naujos tikybos pranašas“, kuris išves tave iš kapitalistinės pasaulio tvarkos į socializmo ir komunizmo „rojų“.

— Oho, ho! — pasigirdo minioj murmėjimai, juokai džiaugsmo ir pasipiktinimo garsai.

— O kas, ar neteisybė? Nepatinka, — atrėžė nepatenkinantiems, krikščionys demokratai ir čia pat sumetė pinigų nupirko plakatą už du tūkstančiu auksinų.

Minioj pakilo bruzdėjimas.

— Nusiraminkit, gerbiamieji, nusiraminkit, — šaukė keistas pardavėjas, — užteks visiems; yra ir prieš krikščionis demokratus: tie jums „Socialystų Možė“, išlipys, jūs jiems „Neščią kleboną“ ant tvoros! — ir keistas pardavėjas išvyniojo kitą plakatą.

— Oho ho!... Aaaa! Bolševikai! Bedieviai, šalin... Griebk... Draskyk!...

Pasidarė nepaprastas triūkšmas: vieni stvėrė paveikslą, kad jį suplėšus, kiti — kad apgynus. Įsimaišė davatkos, moterėlės. Susistumdė du inteligentai:

— Prie tvarkos prašau, piliečiai, prie tvarkos, — peršaukė visus keistas pardavėjas, — aš nei vienų nei kitų nenorėjau įžeisti — man abi partijos vienodai brangios, man svarbu tik jų reklama: kunigai keiks socialistus iš sakyklų, socialistai plus kunigus nuo bačkų... davatkos visoms keturioms lips ant sienų, draskys plakatus, — žodžiu, geresnės reklamos abiem partijom ir nesugalvosi. O jau rinkimuose, kaip vienai, taip kitai garantuotas laimėjimas.

Bet įsijužususi minia nebenorėjo nutilti ir tuo metu susidarė kelios opozicijos.

— Nusiraminkit, piliečiai, nusiraminkit, — vėl sušuko nuo laiptų keistas pardavėjas, — visiems užteks... Žiūrėkite, štai dar du vilkai: „Vilkas pilkas“ ir „Vilkas avies kailyje“.

— Ką tai reiškia?... Aiškiau... Kas tai? — pasigirdo minioj balsų.

— Piliečiai, čia svarbu tik paveikslai; parašus kokius norėsite, tokius padėsite: po „Vilkas pilkas“ — galite padėti parašą „Pažanga“ arba „Krikščionys demokratai“ arba „Liaudininkai“, o po „Vilkas avies kailyje“ — „Žemdirbiai“, arba „Valstiečių sąjunga“ arba „Ūkininkų sąjunga“... Visiems pritinka.

— Tuojau abu paveikslai buvo nupirkti ir keistas pardavėjas ėmė rodyti naujų prekių.

O kol gi prieš bolševikus ir socialdemokratus nieko neparodai. Gal pats bolševikuoji? — prikišo pardavėjui kažkokia partinė moterėlė.

— Atsiprašau, matut, man visos partijos vienodos — iš visų duoną valgau... Prašau, piliečiai, štai nebrangūs ir gražūs paveikslėliai „Moderno“ stiliuje: štai pažangininkas profesorius kugždasi su bolševiku, o prieangy Pilsudskio pasiuntiniai audiencijos laukia; štai žemdirbiai žemes dalina, o štai liaudininkų lideré su legioninku krakoviaką šoka... Įsižiūrėkite, piliečiai, koks švelnus varsų suderinimas... Arba štai ekspresionistų studijos paveikslėliai; taip pat nebrangūs: „Kabineto krikštas“, „socialistų liaudininkų didžiame penkladieny puota“... o štai „socialdemokratas krikščionies demokrato pačią vilioja“. Ji nabagė katachetė vaikus poterių mokino, jis jai palangėje serenadą gieda... Matote — tikras komisaras: ir morda raudona, ir marškiniai raudoni ir dešra iš kišenės kyšo...

— Tikras parmazonas!... Ir žiūri, kaip katinas į lašinius.

— Visi jie tokie: jiems kad tik svetimą pačią pavilioti arba pasiskolint. Už tat jie ir Seime už paleistuvystę balsavo... Ir Seimo moteris užkabinėjo... Jau mes kaip jas sergėjome ir globojome, o vienok sugundė nevidonai: būdavo kaip tik kuri išeis iš tribūnos kalbėtų, socialdemokratai tuoj susmerkia ir vieni iš vietų komplementus sako, dviprasmius pasiūlijimus šnibžda... Na, o jos nabagės, žinoma, kaipo silpnas sutvėrimas, tuoj susikonfuzija, parausta ir, vos tarusios porą žodžių, eina ir vel sėdasi mūsų tarpe... O paskiau prikaišioja mūsų partijai ir da pravardžiuojasi.

Minia vėl subruzda. Vieni užustojo Seimo moteris, kiti socialdemokratus. Kažkas išrito bačką ir po redaktoriaus langais prasidėjo mitingas...

Kai redaktorius atsisėdo už savo rašomojo stalo ir jau buvo paėmęs į rankas plunksną vedamąjį straipsnį rašyti, staiga, palangėje vėl išgirdo:

— Straipsniai, straipsneliai, pamfletai, kupletai, plakatai...

Priėjęs prie lango redaktorius, pamatė kitą žmogų taip pat nešiną rankraščių glėbiu. Minutytę pagalvojęs, jis įvardijo savo vedamąjį: „Nauja Lietuvoj pramonės šaka“.

Lietuvos Botanikos sodas

Įsteigus Lietuvos Universitą, kyla klausimas įtaisymo prie jo Botanikos sodo. Pastarojo reikalingumas savaimi aiškus ir čia apie tai nekalbėsime.

Visi Vakarų Universitetai turi savo, bent nedidelius botanikos sodus, kuriuose augina augalus būtinai reikalingus praktikos darbams su studentais, paskaitoms ir bendrai susipažinti su augmenija kaip studentų-gamtininkų, taip farmaceutų, medikų, agronomų ir girininkų. Bet be vien tik pedagoginės reikšmės, botanikos sodas turi dar ir bendrai lavinančios ir šiaip mokslo reikšmės ir tokiu būdu tampa krašto tyrinėjimo, botanikos srityje, centras praktikos ir mokslo atžvilgiais. Tokie sodai yra, pavyzdžiui, garsieji botanikos sodai Petrograde, Kewgarden arti Londono, naujas botanikos sodas Darlemė arti Berlyno, „Conservatoire et jardin botanique“ Ženevoje, naujas botanikos sodas Münchene, botanikos sodas Buitenzorg Javos saloje ir Rio de Janeiro Brazilijoje, projektuojamieji platūs valstybiniai sodai Pragoje ir Varšuvoje. Jie aptarnauja pirmoje eilėje savo šalies reikalus: Rusijos, Anglijos, Vokios, Bavarijos, Olandijos, o paskui taip pat tyrinėja kitų šalių augmeniją; kai kurie iš jų (Berlynas, Münchenas) surišti ir su universitetu, tarnauja universiteto darbams.

Čia gi Kaune, laisvoje neprikiausomos Lietuvos sostinėje, būtinai reikalinga įtaisyti botanikos sodą, kuris aptarnautų ir universitetą ir visos valstybės reikalus. Vienintėlė tinkamiausia tam tikslui vieta yra A. Fraidos dvaro parkas, kuriame galima įtaisyti botanikos sodą, už garsius Vakarų Europos ne menkesį. Mums reikia sudominti augalais visuomenę, labiausiai jaunuomenę, moksleiviją, jiems įkvėpti meilės gėlėms ir augalams, tiems kilniems gamtos vaikams, reikia įskiepyti liaudžiai meilės viso kas gražu, kilnu, žavėtina, meilę meno.

Štai vienas svarbesniųjų valstybinio botanikos sodo tikslų; jį mes pasieksime įsteigę sode dailiai (meno žvilgsniu) įtaisytą parką, plačiais gazonais, medžių grupėmis (pavyzdžiui, Villas, Ženevos apylinkėse) prūdais ir vandentraukiais apsodintais vandeniniais augalais (rušys Iris, vandens lelijos ir t. t.). Sodas susodintas dekoratiniais vien—ar daugmečiais augalais, supažins vaikščiojančią jame publiką su milžinišku augalų įvairumu ir išlavins estetikos jausmus. Lysės ir klumbos iš šimtų rūšių margų Gladiolus, Viola trikolor, kvepiančių rožių, Delphinium, Leukojų, Iris ir kitų. Grupės gražių egzotinių spygliuotų augalų, sudomins publiką ir tikrai daugelyje sukels gilesnės meilės, ne tik augalais, bet ir šiaip gamta ir ją nustatančių veiksmų.

Rimtesnis botanikos sodo lankytojas susidomins sistematikos skyriumi, kuriame bus labiaus charakteringų visų šeimų ekzempliorių, augmenijos arba biologijos skyriumi, kuriame tyrinėjama augalų gyvybės funkcijos, jų mainymasi ir prisitaikymą prie įvairių paviršutinių aplinkybių, pavyzdžiui, rėpliojančiais stiebais augalai, įvairūs būdai sėkloms platintis, mutacijos, viršutinės formos permaina, anomalijos, apgynimas nuo stipraus išgaravimo, gėlių formos ir t.t.

Atskirą skyrių sudaro medicinos, techniškiniai, daržovių ir naudingi augalai, o Alpių skyrioje galima susipažinti su kalnų augalais. Čia pamatysime: žemai miško juostą pasimainančią, aukštyn einant, kalno žemų pušių juosta ir krūmai Rhododendronų, raudonais žiedais, o viršuje, marguojant, žemus kalnų augalus: baltą Edelveis'tą, mėlyną Genlianą, geltonus, baltus saxifraga, aldų aguonas ir t.t.

Pagaliaus šiltnamiuose pamatysime svetimų šalių augalus būtent: palmes, bananus, Paparčius — milžinus ypatingais žiedais orchidėjas. Victoria regia didžiuliais 2 meterio diametro lapais, rausvasias vandenines lelijas, kaktus ir tyrų augalus visiškai panašius iš išviršutinės išvaizdos į akmenis ir oolas.

Iš čia kaip tik galime pasiekti dailės efekto, kiek galima tinkamiau ir moksliškiau augalus susodinus atkreipti nespecialisto dėmesį ir sudominti mėgėją gamtininką.

Botanikos sodas Aukštoje Fredoje bus Lietuvos botanikos sodas, jos kultūrinis centras, ir, galim pasakyti kultūrinis visuotinos valstybinės reikšmės veiksmus. Tokio sodo įsteigimu mes sustiprinsime mūsų tarptautinę padėtį kitų kultūrinių tautų tarpe.

Prof. K. Regel.

Rinkimų ūpas sodžiuj

Zarasiškių vaizdeliai

(apie Antaliepte)

Trankydamos po sodžių dažnai patenki į vyrų būrį. Kiek jie turi klausimų ir reikalų — ant jaučio odos nesurašysi. Valsčiaus, apskrities ir Seimo reikalai jų visus smegenis suplakė į vieną neatmezgamą mazgą. O jų visų veidai tokie rimti, tokie drąsus, pilni energijos, kad žmogus grabykis jų stipriuose geismuose nepražūti.

Žinoma, viskas prasideda nuo Valstybės silpnumų. Jau įprasta tuoj prikaišioti, jog tas ir tas negerai, užmiršdami, jog daug kur jie patys kalti.

Vienas sodietis mane klausia:

— Už kurį numerį šiemet daugiau balsuoja? Ar taip pat už krikščionis?

— O kam tamstai reikia žinoti? — atsakiau.

— Taigi ir mes už tą manome balsuoti. Ka-gi čia skaldysies. Kur visi, ten ir mes.

— Taip negerai, — atsakiau, — reikia pasirinkti toks numeris, kuris jums tinka.

— Na, tai, kad tokio numerio visai nėra, kurs mums tiktų. Neteisybė visur viršų gauna. Mes norim, kad neturtingi būtų globojami, kaip Dievas įsakė; kad padegėliai ir sunaikinti gautų medžio, o dabar girias baigia žydai kirsti — atsakymas aiškus — arba palauk, arba nėra. Bežemiai nori gauti žemės, o gavusiems reikia duoti paspirties prasigyvenimui. Dabar gi, duos — ir dūduok ant kalno atsistojęs, o prie viršininkų neprilysi. Mes norim, kad ūkininkas iš kurio nagų visas pasaulis maitinasi, nebūtų užmirštas. Mes reikalaujam visur teisybės ministeriuos ir valdininkuos. O dabar visur popai ir ponai, be kepurės visur turi landžioti.

— To, ką Tamsta čia išdėstai, kiekviena penkiolikos partijų pažadės. Kiekviena partija žemėje dangų žada padaryti. Bet gyvenime per dieną visko tiaujai neatstatysi. Reikia laiko ir jūsų pačių prisidėjimo viskuo rūpintis.

Sodietis sviedė ranka, nusispiovė (o visų veidai aiškiai pritarė) ir taip atkirto.

— Velnių čia prisirūpinsi. Ak ir rūpunkis! Štai viršaičius išrenkam, rodos, visų geriausius žmones. Jau džiaugies, kad turėsim nors artimiausią žmogų sukalbamą, bet žiūrėk, praėjo kuris laikas ir mažam reikaliukuj be poros alaus nebekalba. O ką bekalbėti apie aukštesnius ir mokytesnius. Kad ir štai Zarasuose ant visų žemių ponas yra nuo valdžios pastatytas Juodžius. Buvo plikas ir geriausias prietelis, dar iš rusų grįždami vienoj, kaip sakyt, lovoj gulėjom ir jautemės, kaip vieno tėvo vaikai. O šiandien paimk tu jį!.. Ak jis neblogas žmogus, kas ten jį žino... Bet šiandien ponas ir koks. Sako.